

ECONOMIC ANALYSIS OF ACCOUNTING INDICATORS IN THE FUNCTION OF MAKING A DECISION ON LOAN AND BORROWING

Ljiljana Stošić Mihajlović

Academy of Technical and Educational Vocational Studies, Nis - Department in Vranje, Serbia,
ljiljana.stosic.mihajlovic@akademijanis.edu.rs

Abstract: The process of making a decision on borrowing on the basis of loans and credits is based on very complex procedures that include many reports originating from the company's accounting sector and are crucial in the analysis of the company's decision on borrowing on the basis of credit. Also, on the side of creditors, numerous accounting surveys of credit analysis are also conducted, where the financial and market aspects of the business of companies applying for credit are systematically processed. A detailed analysis of the financial statements crucially influences the creditors to make a positive decision on approving the loan. This analysis is combined with other analyzes (eg on the market potential of the borrower), on the basis of which the decision on (non) approval of the loan is made. Special attention is paid by credit analysts to the method of determining and in general the effect of potential risks on the company's operations. In the process of applying for a loan with credit institutions (usually in a bank), the company must provide accounting documentation, but also participate in the loan approval process together with the loan service, providing the necessary information about its business, necessary for decision making. The procedure includes an analysis of all relevant features of the company's business portfolio, which have an impact on credit decision-making. The procedure in particular includes an analysis of the market and the industry in which the company operates predominantly. Financial analysis is conducted by calculating ratios for a period of at least the previous three years. Credit analysis officers deal specifically with the potential risks to which the borrower is exposed in his business, in order to make it easier for decision-makers to approve loans to make a decision on approving loans to the company. This paper discusses the economic analysis of accounting indicators in the function of making a decision on a loan, from the point of view of creditors, most often commercial banks. The aim of this paper is to point out the importance of purposeful analysis of accounting indicators, especially financial statements, on the basis of which the analysis of business performance is performed, with the aim of making decisions on lending or approving loans by creditors by management. The methodology applied during the preparation of this paper is suitable for research in the social sciences, in general, but also specifically for the field that the paper explores, and these are specific accounting techniques and elements needed for economic analysis. The results we obtained during the research confirm the goal of the research: up-to-date, qualitative and quantitative accounting of business changes is the only real basis on which operations with data from accounting reports are possible, which are related to economic analysis of business changes and business flow planning. Well-organized accounting business with timely and reliable accounting coverage of business changes provides good information for business analysis and, more importantly, the basis for planning future business activities, which is the main conclusion of this paper. The recommendation for future research, but also for business practice, refers to the constant insistence on efficient and effective analysis of financial statements in the segment related to lending and decision-making on corporate borrowing in the financial market.

Keywords: financial market, accounting reports, economic analysis

EKONOMSKA ANALIZA RAČUNOVODSTVENIH POKAZATELJA U FUNKCIJI DONOŠENJA ODLUKE O KREDITU I ZADUŽIVANJU

Ljiljana Stošić Mihajlović

Akademija tehničko-vaspitačkih strukovinih studija, Niš – odsek u Vranju, Srbija,
ljiljana.stosic.mihajlovic@akademijanis.edu.rs

Rezime: Proces donošenja odluke o zaduživanju preduzeća po osnovu zajmova i kredita zasniva se na vrlo složenim postupcima koji obuhvataju mnogo izveštaja koji potiču iz računovodstvenog sektora preduzeća i ključeni su u analizi kod donošenja odluke preduzeća o zaduživanju po osnovu kredita. Takođe, i na strani kreditora, takođe se sporovde brojna računovodstvena istraživanja kreditne analize, gde se sistematski vrši obrada finansijskog i tržišnog aspekta poslovanja preduzeća koje konkuruje za kredit. Detaljna analiza finansijskih izveštaja presudno utiče na kreditore da donesu pozitivnu odluku o odobravanju kredita. Ova analiza se kombinuje i sa drugima nalizama (npr. o tržišnom potencijalu zajmoprimca), na bazi kojih se donosi odluka o (ne)odobravanju kredita.

Posebna pažnja od strane kreditnih analitičara se pridaje načinu utvrđivanja i uopšte delovanju potencijalnih rizika na poslovanje preduzeća. U postupku apliciranja za kredit kod kreditnih institucija (najčešće u banci) preduzeće morada da pruži računovodstvenu dokumentaciju, ali i da zajedno sa stručnom službom kredita učestvuje u postupku odobravanja kredita, pružanjem neophodnih informacija o svom poslovanju, neophodnih za donošenje odluke. Procedura obuhvata analizu svih relevantnih obeležja poslovnog portfolia preduzeća, koji imaju uticaj na donošenje odluke po osnovu kredita. Procedura posebno obuhvata analizu tržište i privredne grane u kojoj preduzeće dominantno funkcioniše. Finansijska analiza se sprovodi izračunavanjem racio-brojeva i to za period od najmanje tri prethodne godine. Referenti za kreditnu analizu posebno obrađuju potencijalne rizike, kojima je zajmotražioc izložen u svom poslovanju, sa ciljem da se donosiocima odluke o odobravanju kredita olakša donošenje odluke o odobravanju kredita preduzeću. U ovom radu se govori o ekonomskoj analizi računovodstvenih pokazatelja u funkciji donošenja odluke o kreditu, sa stanovišta kreditora, najčešće se to poslovnih banke. Cilj rada je da ukaže na značaj svrsishodne analize računovodstvenih pokazatelja, naročito finansijskih izveštaja, na temelju kojih se obavlja analiza uspešnosti poslovanja, sa ciljem da se na osnovu utvrđenih rezultata analize donesa odluka o kreditiranju odnosno odobravanju kredita od strane kreditora i odluka i zaduživanju preduzeća, od strane menadžmenta. Metodologija koja je primenjena prilikom izrade ovog rada primerena je istraživanjima u društvenim naukama, uopštem smislu, ali i posebno za oblast koju rad istražuje, a to su specifične računovodstvene tehnike i elementi potrebni za ekonomsku analizu. Rezultati do kojih smo prilikom istraživanja došli potvrđuju cilj istraživanja: ažurno, kvalitativno i kvantitativno računovodstveno obuhvatanje poslovnih promena jedino je prava osnova na koje su moguće operacije sa podacima iz računovodstvenih izveštaja, koje su vezane za ekonomsku analizu poslovnih promena i planiranje poslovnih tokova. Dobro organizovano računovodstveno poslovanje uz pravovremeno i verodostojno računovodstveno obuhvatanje poslovnih promena daje dobre informacije za analizu poslovanja i što je još važnije, osnovu za planiranje narednih poslovnih aktivnosti, što je glavni zaključak ovog rada. Preporuka za buduća istraživanja, ali i za poslovnu praksu, odnosi se na stalno insistiranje na efikasnoj i efektivnoj analzi računovodstvenih izveštaja u segmentu koji se odnosi na kreditiranje i donošenje odluka o zaduživanju preduzeća na finansijskom tržištu.

ključne reči: finansijsko tržište, računovodstveni izveštaji, ekonomska analiza

1. UVOD

Dva autora (Stevanović, Malinić, 2005) potenciraju da je finansijsko izveštavanje o stanju, uspehu i tokovima sredstava preduzeća jeste upravljačka nadležnost i direktna odgovornost menadžmenta preduzeća. U pogledu sektorske nadležnosti, finansijsko izveštavanje je u stručnom (profesionalnom) delokrugu finansijskog računovodstva, konkretno glavnog računovođe. Prema zakonskim normama koje regulišu finansijsko poslovanje preduzeća, poslovni sistemi imaju obavezu da finansijske izveštaje obelodanjuju, tako da su oni predmet i slobodne provere od strane zainteresovanih korisnika, odnosno njihove analitič [1].

Perović i Nerandžić (2015) tvrde da je osnovni cilj finansijskog izveštavanja ocena realne i objektivne finansijske pozicije preduzeća. U tom cilju je neophodno da se izvrši finansijsku analizu na osnovu sagledavanja sadašnjih i prethodnih ostvarenja u najmanje trogodišnjem prethodnom periodu čini polaznu osnovu za predviđanje budućih finansijskih tokova i konačnog stanja[2].

Sa stanovišta poslovnih sistema, glavni korisnici finansijskih izveštaja su iz internog i ekseternog okruženja. Interni korisnici su prvenstveno menadžeri u preduzeću. Od ekseternih korisnika, finansijski izveštaji su od posebnog interesa za potencijalne investitore i kreditore, koji na osnovu sprovedene analize ih izveštaja donose konačnu odluku o investiranju ili odobravanju kreditnih linija preduzeću. Naravno, pored navedenih, postoji čitava lista stejkholdera koji su, na ovaj ili onaj način, zainteresovani za prethodnu, trenutnu i posebno predviđenu finansijsku situaciju preduzeća. Kada su u pitanju stejkholderi, oni se opet mogu podeliti u dve grupe:

- 1) eksterni korisnici - kao što su: akcionari, poslovni partneri, konkurencija, bankarske i druge kreditne institucije, država preko svojih predstavničkih tela, privredna komora, nevladine organizacije i brojni drugi eksterni organi i institucije, i
- 2) interni korisnici - kao što su upravni i nadzorni odbor, top-menadžment preduzeća, zaposleni i njihovi sindikati.

Navedeni korisnici su zainteresovani prvenstveno za kvalitet finansijskih izveštaja u prvom redu sa stanovišta kvaliteta obuhvata računovodstvenih informacija sadržanih u računovodstvenim izveštajima [3].

Pojedini finansijski izveštaji pružaju informaciju o finansijskoj poziciji preduzeća na tačno određeni dan, kao što je bilans uspeha, dok drugi pokazuju poslovanje preduzeća u određenom vremenskom periodu kao što su informacije sadržane u bilansu stanja. Tako se na bazi informacija obelodanjenih u finansijskim izveštajima bilansu stanja i bilansu uspeha, realno se sagledavaju i ocenjuju dostignuća poslovnih subjekata u prethodnom perioda, a na osnovu toga se mogu relativno pouzdano predvideti dostignuća i potencijalna ostvarenja u narednom

periodu što predstavlja informacionu bazu za menadžere kada donose poslovne odluke za planirane aktivnosti u nekom operativnom ili strateški dugom periodu. Glavna pretpostavka kod sastavljanja finansijskih izveštaja jeste da preduzeće ima istuprijet koji predstavlja polaznu osnovu za razmatranje dosadašnje finansijske pozicije, sa jedne strane, dok sa druge strane takođe se polazi od pretpostavke da će preduzeće da posluje i narednom, dovoljno dugom strateškom periodu, tj. nema vremenskog limita, osim ako privredno društvo nije drugačije registrovano.

2. MATERIJAL I METODE

Finansijski izveštaji su namenjeni svim zainteresovanim stranama da obezbede sve informacije o finansijskom stanju i imovini preduzeća ali i o promenama stanja imovine i kapitala. Međutim, finansijski izveštaji sigurno da imaju ograničenja, jer sa sigurnošću ne pružaju informaciju o položaju imovine i kapitala u budućem periodu, a takođe ne sadrže i nefinansijske podatke koji su takođe od interesa za zainteresovane korisnike. Finansijski izveštaji ukazuju na rezultate rada i odgovornost menadžera organizacije za rukovođenje poverenim resursima i služe za donošenje odluka u vezi sa investiranjem i odobravanjem kredita preduzeću. Elementi finansijskih izveštaja su u uzajamnoj uzročno-posledičnoj vezi, s obzirom da pokazuju različita stanovišta istih poslovnih transakcija. Svi elementi sadržani u finansijskim izveštajima imaju svrhu da obezbede potpunu, realnu i pravovremenu sliku o finansijskom položaju preduzeća na osnovu izveštaja o promenama finansijskog položaja [4]. Glavni postulat u savremenom menadžmentu jeste težnja da se izbegnu pogrešne poslovne odluke. Da bi se to i ostvarilo, rukovođenje mora biti utemeljeno na realnim, objektivnim, istinitim i pouzdanim podacima pretočenim u poslovne informacije. Upravo obezbeđivanje realnosti i objektivnosti informacija obezbeđuje se poslovnim revizijom. Za velika i srednja preduzeća revizija je obavezna i sastavni je deo poslovne aktivnosti. U vezi sa navedenim, postavlja se pitanje koja je suštinska uloga interne i eksterne revizije u savremenoj ekonomiji i poslovnoj praksi. Prema Kneževiću (2006), eksterna revizija finansijskih izveštaja obezbeđuje interese vlasnika kapitala, jer im nezavisno revizorsko telo ukazuje na ispravnost obuhvata poslovnih promena. Takođe, revizija olakšava poslove u pribavljanju kapitala jer obezbeđuje objektivne informacije za potrebe kreditora. Interna revizija se posebno ističe kao vrlo značajna pretpostavka i pomoć donosiocima poslovnih odluka na osnovu realnih informacija [6].

Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI) imaju vrlo značajnu ulogu u ujednačenom finansijskom izveštavanju na nivou koji je iznad nacionalnog. Osnovni značaj i cilj MSFI je da se obezbedi razumljivost i uporedivost finansijskih izveštaja u cilju utvrđivanja realnog finansijskog položaja poslovnih sistema. Glavni cilj zbog čega su MSFI uvedeni u poslovnu praksu finansijskog izveštavanja jeste da se postigne uniformnost, transparentnost i jednoobraznost finansijskog izveštavanja ekonomskih subjekata, nezavisno od njihove delatnosti i nezavisno od nacionalne ekonomije u kojoj posluje. MSFI su moćno konceptualno sredstvo koje ima primenu za konvertovanje brojnih računovodstvenih evidencija u izveštaje, u formi koja je pogodna za eksterno izveštavanje [5]. Glavne informacije koje su dostupne korisnicima, a koje sadrže podatke o finansijskom položaju i uspešnosti preduzeća sadržane su u redovnim godišnjim finansijskim izveštajima, to su [6].

- Bilans stanja – pruža informacije o stanju imovine preduzeća,
- Bilans uspeha – obezbeđuje informacije o prihodima i rashodima preduzeća,
- Izveštaj o promenama na kapitalu – na godišnjem nivou,
- Izveštaj o tokovima gotovine, takođe na godišnjem nivou, kao i
- Napomene uz finansijske izveštaje – koje se redovno sastavljaju uz prethodno navedene izveštaje.

3. REZULTATI

Dva autora (Nerandžić, Rihter, 2017) potenciraju da analiza finansijskih izveštaja predstavlja osnov za procenu perspektiva, vezu između prošlosti i sadašnjosti preduzeća, sa ciljem donošenja uspešnih poslovnih odluka u budućnosti. Finansijska analiza treba da obezbedi pogled na stanje i poslovanje preduzeća u prethodnom obračunskom periodu, kako bi, na osnovu utvrđenog stanja, moglo da poboljša rezultate u narednom periodu. Ona se odnosi se na preispitivanje finansijskih izveštaja uz upotrebu primenljivih metoda i instrumenatarijuma, sa ciljem da se obezbedi valjana ocena finansijske pozicije preduzeća. Opšta analiza finansijskih izveštaja podrazumeva vertikalnu, horizontalnu i grafičku analizu. [7]

U analizi finansijskih izveštaja veliku ulogu imaju racio-brojevi, koji se dobijaju stavljanjem u odnos jedne bilansne pozicije sa drugom i to izraženu prostom matematičkom formulom. Ovakva supstitucija apsolutnih vrednosti racio-brojevima ima svoj značaj koji proističe iz realne potrebe za utvrđivanjem i merenjem uzorčne veze koja postoji između bilansnih pozicija, čime se odslikavaju relevantni finansijski aspekti poslovne politike preduzeća i rezultati odluke organa upravljanja [8]. Takođe u racio odnos određuju bilansne pozicije između kojih postoji veza i uslovljenost. Na taj način su se racio pokazatelji potvrdili kao važni nosioci informacija neophodnih za poslovno odlučivanje i rukovođenje poslovnim sistemima. Racio brojevi se računaju i koriste u zavisnosti od

interesovanja menadžmenta organizacije i ostalih zainteresovanih strana. Tako, vlasnici kapitala su prvenstveno zainteresovani za dugoročnu profitabilnost i poslovnu sigurnost. Rukovodioci u preduzeću su zainteresovani za sve aspekte poslovanja, tako da njih posebno interesuju pokazatelji likvidnosti, kratkoročnoj i dugoročnoj finansijskoj stabilnosti, ostvarenom profitu, produktivnosti i ekonomičnosti poslovanja. U anrednom tekstu biće reči o najvažnijim pokazateljima, odnosno racio brojevima koji su posebno interesantni donosiocima odluka u vezi sa taduživanjem preduzeća kod banaka i drugih institucija:

- Pokazatelji likvidnosti: prema finansijskom shvatanju, likvidnost preduzeća jeste njegova moć da u roku (u valuti) plaća sve svoje dospele obaveze prema poveriocima. Racio broj koji pokazuje likvidnost preduzeća računa se stavljanjem u odnos likvidne imovine i kratkoročnih obaveza, koji proističu iz bilansa stanja dan bilansiranja. Najlikvidnija imovina jeste obrtna imovina. Inače, kategorizacija odnosa ovih bilansnih pozicija ne zavisi samo od visine racia kojim se ovaj odnos izražava, već zavisi i od strukture i dospelosti odnosno, ročnosti imovine koja je predmet merenja, kao i od roka dospeća kratkoročnih obaveza u odnosu na dan bilansiranja. Među pokazateljima likvidnosti najvažniji po svom značaju su: 1) Koeficijent trenutne likvidnosti, 2) Koeficijent ubrzane likvidnosti, 2) Koeficijent tekuće likvidnosti.

- Pokazatelji zaduženosti: za kreditne institucije ovo je jedan od najvažnijih pokazatelja koji se predstavlja preko strukture pasive u bilansu stanja, posmatrano sa stanovišta vlasnika kapitala. Po definiciji, pokazatelji zaduženosti pokazuju koliko je preduzeće zaduženo, ali i što je još važnije ovi pokazatelji govore o stepenu rizika njegovog zaduživanja. Najvažniji pokazatelji iz grupe racia brojeva zaduženosti su: [9] Finansijski leveridž; Koeficijent sopstvenog finansiranja; Faktor zaduženosti; Pokazatelji samostalnosti finansiranja; Pokazatelji solventnosti.

- Pokazatelji aktivnosti: Ova skupina racio brojeva dobija se na osnovu podataka iz bilansa stanja i bilansa uspeha. Oni pokazuju broj dana zadržavanja poslovnih sredstava u nekom prelaznom obliku obliku. Najvažniji pokazatelji aktivnosti su: Pokazatelji obrta ukupne poslovne imovine; Pokazatelji obrta obrtnih sredstava (kao što su zalihe repromaterijala, sirovina, robe); Pokazatelji obrta potraživanja od kupaca (izraženo u danima); Pokazatelji obrta obaveza prema dobavljačima (izraženo u danima).

- Pokazatelji profitabilnosti: dva najvažnija racio broja koja pokazuju profitabilnost poslovanja jesu bruto profitna marža i neto profitna marža. Bruto profitna marža je racio broj koji meri kvalitet cenovne strategije, s obzirom da se dobija stavljanjem u relaciju cene i troškove preduzeća. U stvari, ona pokazuje koji deo prihoda od prodaje preduzeće zadržava u obliku dobitka, i to pre oporezivanja. U stranoj literaturi, ova bruto profitna marža se naziva EBIT maržom. Takođe važan pokazatelj profitabilnosti jeste neto profitna profita, s obzirom da precizno predstavlja krajnji rezultat nakon svih obavljenih poslovnih promena. Ovaj pokazatelj ukazuje na to koji deo prihoda ostaje preduzeću, i to u vidu čistog dobitka, sa kojim preduzeće može slobodno da raspolaže, i koji predstavlja bazu rasta, razvoja i daljeg unapređenja poslovanja [10].

Veoma važan element koji utiče na donošenje konačne odluke o odobravanju kredita jeste poslovni rizik. U literaturi zaista postoji mnogo definicija rizika, a jedna od najraširenijih glasi da pojam rizik obuhvata manju ili veću neizvesnost, u pogledu ishoda poslovne aktivnosti koji se može očekivati. Neizvesnosti proističe iz nedovoljno informacija, kao i iz njihove (ne)pouzdanosti, jer se na osnovu njih donose poslovne odluke, koje mogu da imaju veći ili manji stepen rizika po preduzeće. Inače u pogledu verovatnoće nastajanja važi opšte pravilo da je za rizik vezana verovatnoća nastajanja, dok je za neizvesnost nemoguće utvrditi verovatnoću nastanka.

Banka je, u procesu odobravanja kredita, ali i tokom otplate kredita, izložena kreditnom riziku, u smislu da li će klijent da vrati dug sa pripadajućom kamatom, ili ne. U toku ovog procesa, preduzeće primalac kredita je takođe izloženo raznim vrstama rizika koji utiču na to da li će moći najpre da dobije kredit od banke, a zatim i da ga vrati u bližoj ili daljoj budućnosti zavisno od ročnosti kredita. U tom smislu se razlikuju sledeće vrste rizika:

- 1) Strateški rizik – obuhvata odluke menadžmenta preduzeća koje oni donose u vezi su sa strateškim ciljevima preduzeća. Rizik se javlja ako se ne realizuju usvojeni strateški ciljevi preduzeća. Sa stanovišta ročnosti strateški rizik može da bude kratkotrajan i dugotrajan. Tako, ako strateški rizik utiče na svakodnevne poslovne aktivnosti preduzeća, tada je u pitanju rizik na kratak rok, ali važi o obrnuto ako se odnosi na strateške odluke koje se odnose na budućnost, kada je u pitanju dugotrajan rizik.
- 2) Operativni rizik – odnosi se na rizik izazvan dejstvom ljudskog faktora. Nastaje se usled sukoba internih interesa u okviru preduzeća. Ova vrsta rizika nastaje kao posledica lošeg menadžmenta. To onda znači da i kvalitet menadžmenta je važan i ključan faktor za dugoročnu poslovnu stabilnost preduzeća. da bi se onebedila dugoročna poslovna stabilnost potrebno je stalno usklađivanje unutrašnjih resursa preduzeća i adekvatno tržišno pozicioniranje.
- 3) Rizik zemlje – odnosi se na ekonomske, socijalne, pravn, političke i druge vrste poremećaja koji su nastali na nacionalnoj teritoriji na kojoj preduzeće posluje. Problemi se ne mogu lako predvideti, tako da preduzeće najčešće i ne uspeva da izbegne ovu vrstu rizika kada on nastane. U primere rizika zemlje

spadaju nestabilnosti zemlje u pogledu: visoke nezaposlenosti, inflacije, deficita budžeta, terorističkih akcija, pandemija.

- 4) Tržišni rizik – obuhvata rizik od nagle promene tržišnih cena i odnosa koji vladaju u procesu razmene, a koji vode do snižavanja vrednosti neke finansijske imovine ili njihovih portfolia. U primere tržišnih rizika spadaju: valutni rizik, kamatni rizik, kreditni rizik.
- Valutni rizik – nastaje uslede izmene deviznog kursa domaće valute u odnosu na referentnu valutu. Preduzeće je uvek izloženo ovom riziku kada obavlja poslovanje izvan granica svoje države, odnosno kada nastupa na stranom tržištu. Ova vrsta rizika je nepredvidiva, tako da je preduzeće uvek izloženo deviznom riziku kada promena deviznog kursa ima negativan uticaj na vrednost njegove imovine ili investicija.
 - Kamatni rizik – javlja se kada promena kamatne stope ima štetan efekat na poslovanje preduzeća. On može da se javi u dva slučaja: kada preduzeće zadužuje a kamatna stopa se povećava; i kada preduzeće želi da investirati novčana sredstva a kamatna stopa se smanji. Ovaj rizik može se izbegnuti kada preduzeće finansira svoje poslovanje samo iz sopstvenih, internih sredstava.
 - Kreditni rizik – nastaje kada preduzeće nije u stanju da naplati sva svoja potraživanja, usled nelikvidnosti njegovih dužnika. On se javlja kada preduzeće pozajmljuje, daje kredite ili investira a primaci ne vrše povraćaj pozajmljenog novca (ista situacija je i kod plaćanja isporučene robe ili izvršenih usluga). Kada klijent ne može da isplati preduzeću svoje obaveze u valuti dospeća, povećava se i kreditni rizik, koji utiče na likvidnost preduzeća, u smislu da što je veći kreditni rizik, javlja se veći rizik likvidnosti. Na kreditni rizik, po prirodi stvari svako preduzeće odobralac kredita može da utiče, ukoliko različitim instrumentima obezbeđenja plaćanja podstiče i ubrzava naplatu svoja potraživanja od kupaca ili zajmoprimaoca.

Cilj svih nauka, pa i društvenih, jeste otkrivanje zakonitosti po kojima se pojave događaju i zakonitosti koje vladaju među pojavama. Još je francuski filozof Dekart formulisao metod naučnog mišljenja koji ima četiri pravila: 1. istina je samo ono što je nepobitno dokazano; 2. svaki problem treba raščlaniti na onoliko delova koliko je potrebno za njegovo rešenje, odnosno svaki problem analizirati sa stanovišta elemenata koji ga čine; 3. od prostog ka složenijem, izvršiti sintezu faktora utvrđenih analizom, i 4. izvršiti potpuno nabranje i sačiniti opšti pregled, da bi se ostvarila kontrola da u analizi i sintezi nije ništa izostavljeno.

Samo one tvrdnje koje su dokazane naučnim metodama, postaju zakoni, pravila ili načela, jer su istražene. Pri tome zakoni nisu samo opšteprihvaćene tvrdnje, već i instrumenti da se pretpostavke istraže i da se utvrde novi zakoni koji proističu iz istraživanja hipoteza. Na taj način utvrđene zakonitosti, kao i odnosi između zakona u kojima nema ništa pretpostavljeno predstavljaju teoriju koja je pogodna za istraživanje. U stom smislu je svrha analize bilansa, u naučnom pogledu da se poveća mogućnost pristupa. Sa povećanjem pristupa, stvaraju se preduslovi za dalje razvijanje teorije bilansa ali i preduslovi za uspešno upravljanje preduzećem, u smislu donošenja ispravnih odluka na osnovu analize bilansa u poslovne svrhe, konkretno u cilju zaduživanja. Analiza bilansa u naučnom smislu razvila je teoriju bilansa, bilansna načela, pravila procenjivanja koja se primenjuju i u poslovnoj praksi.

Finansijsko stanje, situacija ili konstitucija jeste struktura sredstava i izvora finansiranja iz koje se utvrđuju relacije odnosa sredstava po roku vezanosti, a kod izvora finansiranja po roku raspoloživosti pri čemu mora da se poštuje odnos finansijske ravnotežae, sa jedne strane, a sa druge strane, odnosi sopstvenih i pozajmljenih izvora finansiranja što ukazuje na zaduženost preduzeća. Ovakve relacije su važne za ocenu finansijskog stanja sa aspekta likvidnosti i solventnosti, i ukazuju na reprodukcionalna sposobnost i održavanje realne vrednosti sopstvenog kapitala. Uočljiva je razlika između preduzeća koje sopstvenim kapitalom nisu sposobni da finansiraju prostu reprodukciju, u odnosu na preduzeća koja sopstvenim kapitalom mogu da finansiraju prostu reprodukciju, ali i preduzeća koja su sopstvenim kapitalom sposobna da finansiraju proširenu reprodukciju što je imperativ poslovne izvrsnosti.

4. DISKUSIJA

Finansijska pozicija preduzeća se ocenjuje da je dobra ako preduzeće: ima dovoljno sredstava za izvršenje postavljenog poslovnog zadatka; ako postoje skladni odnosi između osnovnih i obrtnih sredstava; ako nisu poremećeni odnosi između njihovih konstitutivnih elemenata; ukoliko su rokovi naplate potraživanja kraći; ako su sopstveni izvori više zastupljeni od pozajmljenih; ako su rokovi vraćanja pozajmljenih sredstava duži; ako je kamata na pozajmljena sredstva niža. Kvantitativno izbalansirani odnos kratkoročnih i dugoročnih sredstava opredeljujuće deluje na utvrđivanje kvalitetne forme izražavanja finansijskog položaja nekog preduzeća. Pored toga, treba ukazati i na relacije između parcijalno analiziranih bilansnih pozicija kao i odnose unutar njih. Kroz proces redukovanja vremenskih rokova naplate potraživanja od kupaca i drugih dužnika, moguće je znatno unaprediti finansijski položaj preduzeća. Pri tome je važno utvrditi probleme koji ograničavaju unapređenja poslovne i finansijske pozicije preduzeća. Zaokret kompanije ili njenih kupca ka drugim konkurentnim dobavljačima, predstavlja ogromnu

negativnu konotaciju primene ove strategije. Napred opisana okolnost će biti manifestovana u uslovima kada ne postoji diferencija proizvodnog programa u odnosu na konkurentna preduzeća. Danas je glavni imperativ u računovodstvenom obuhvatanju poslovnih promena harmonizacija, a shodno tome i finansijskih izveštaja, što predstavlja izjednačavanje „pravila igre” čiji je cilj da se poveća nivo uporedivosti. Cilj harmonizacije finansijskih izveštaja jeste da se donosiocima odluka obezbede finansijski izveštaji koji po sadržini i formi prevazilaze državne granice i lokalne računovodstvene propise. U tom smislu međunarodne profesionalne računovodstvene organizacije primenjuju najbolju praksu razvijenu od ekonomija u svetu koje su razvile instrumente harmonizacije, kao što su Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) i Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja (MSFI). Glavni doprinos Evropske unije u smislu harmonizaciji finansijskih izveštaja sastoji se u usvojenim i preporučenim Direktivama. Ove Direktive Evropske unije po svom obuhvatu nemaju obavezujući karakter, ali se njihov sadržaj implementira u nacionalno zakonodavstvo. Zbog toga harmonizacija finansijskog izveštavanja, na svetskom nivou, ima veliku primenljivost. Ipak, sam proces harmonizacije najčešće usporavaju: nacionalni zakonski propisi i regulativa; nivo ekonomskog rasta; vlasnička transformacije privrede i njenih subjekata; unapred propisana forma finansijskih izveštaja; rokovi čuvanja izveštaja; forme obelodanjivanja finansijskih izveštaja; razvijenost tržišta kapitala; poreske uzanse; različite valute; jezik izveštavanja. Konkretni postupak odobravanja kredita je složen proces, jer podrazumeva uključivanje više bankarskih sektora, da se donela odluka o odobravanju kredita preduzećau. Procedura odobraravanja otpočinje od apliciranja preduzeća-klijenta za kredit, preko utvrđivanja kreditnog rizika, procene garancije kao sredstav obezbeđenja vraćanja kredita, do konačnog odobravanja kredita, ali se sastavlja i kasnije, praćenjem otplate kreditnih anuiteta. Na kraju važno je istaći da je metodologija koja se koristi u procesu odobravanja kredita poslovna tajna banke, mada se banke trude da budu transparentene.

5. ZAKLJUČAK

Ekonomska analiza se obavlja kako u primenjene, poslovne svrhe, tako i sa naučnog aspekta. Analiza finansijskih izveštaja u poslovne svrhe obezbeđuje da se resursi upotrebe pod uticajem ispitivanja kvalitativnih faktora koji potiču interno, iz preduzeća, ali i eksterno iz njegovog užeg i šireg okruženja. U pogledu upotrebe rezultata analize finansijskih izveštaja u poslovne, ona se višestruko korsiti. Važna je upotreba analize u funkciji donošenja odluka vlasnika imovine, koji svoje odluke zasnivaju na osnovu numerički izraženih informacija u finansijskom izveštaju, pri čemu se oslanjaju na kvalitativne i kvantitativne nalaze analize finansijskih izveštaja. Menadžment preduzeća kroz analizu finansijskih izveštaja saznaje zašto su rezultati prethodnih odluka o upotrebi resursa takvi kakvi su izraženi izveštajima. Rezultati analize finansijskih izveštaja koriste se kod donošenja novih odluka, koje preduzeće vode ka ostvarivanju postavljenih ciljeva. Finansijski izveštaji sačinjeni shodno načelima bilansiranja uvek iskazuju početno stanje ili stanje bilansne pozicije prethodnog perioda na isti dan i stanje na dan finansijskog izveštaja. Na osnovu tih informacija lako je izvršiti analizu kretanja i promene vrednosti bilansnih pozicija na dan prethodnog i tekućeg dana bilansa, što se izražava indeksom ili koeficijentom. Odluka o zaduživanju preduzeća kod banaka i drugih kreditora nije jednostavna i mora da počiva na mnoštvu informacija koje dolaze iz računovodstvenog sektora na osnovu računovodstvenih izveštaja. Takođe, sa strane kreditora je odobravanje kredita složen proces koji se sprovodi u nekoliko sektora u banci. I tada se analiziraju finansijske performanse preduzeća koje konkuriše za kredit, kao i interni i eksterni faktori koji utiču na njegovo poslovanje, i posebno izloženost raznim vrstama rizika. Finansijska analiza ima veliki značaj u procesu donošenja odluke o zaduživanju; kod odobravanja kredita; u postupku iniciranja naplate po odobrenom kreditu. Zato je važna pouzdanost podataka koji se nalaze u finansijskim izveštajima koji su dostupni kreditnim analitičarima. Rizik je teško predvideti zbog neizvesnosti nastajanja (jer su vezani za budućnost) zbog čega treba prikupiti i analizirati informacije o trenutnom i prethodnom poslovanju preduzeća, da bi se predvidela verovatnoća pojavljivanja rizika u budućnosti, posebno načini upravljanja rizicima. Na taj način se izbegavaju problemi u vraćanju kredita od strane klijenta i smanjuje se izloženost banke kreditnom riziku.

LITERATURA

- Stevanović, N., & Malinić, D.(2005). Upravljačko računovodstvo, Ekonomski fakultet u Beogradu.
Perović, V., & Nerandžić, B. (2015). Poslovne finansije, Fakultet tehničkih nauka u Novom Sadu.
Rodić, J., Andrić, M., Vukelić, G., & Vukelić, B. (2015). Analiza finansijskih izveštaja, Ekonomika, Beograd.
Rodić, J. (1991). Teorija i analiza bilansa, Ekonomika, Beograd.
Stevanović, N., Malinić, D.(2005). Upravljačko računovodstvo, Ekonomski fakultet u Beogradu.
Knežević, G. (2009). Analiza finansijskih izveštaja, Univerzitet Singidunum, Beograd.
Nerandžić, & Demko Rihter, J. (2017). Menadžersko računovodstvo – Praktikum, FTN Izdavaštvo, Novi Sad